

формі слова (запозичення з італійської мови) легко упізнається реципієнтами.

Для позначення необхідності проведення деякого часу вдома з'явилося дієслово *hunkerdown*. Американські засоби масової інформації почали використовувати його практично декілька днів тому, в середині березня. Це дієслово використовується в англійській мові більше двохсот років у значенні «сидіти навпочіпки», «окопатися щоб захистити себе». Як бачимо, прямо на наших очах з'явився семантичний неологізм із новим значенням «убезпечити себе переживаючи хворобу вдома».

Отже, появою нових номінацій мова миттєво реагує на появу нових реалій нашого життя. Після аналізу лексичного матеріалу можна стверджувати, що для позначення нових реалій використано лексичні засоби, розуміння яких не викликає особливих труднощів у неангломовних реципієнтів. Переклад деяких новоутворень повинен супроводжуватися розлогим перекладацьким коментарем, щоб унеможливити невірне тлумачення понять. Тільки час покаже, які одиниці мови залишаться тільки в суто професійному спілкуванні, які виявляться непотрібними, а які залишаться у мові як свідчення великої загрози для існування людства.

Коваленко **Є.В.**,
студентка спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
Національного університету «Запорізька політехніка»;

Онуфрієнко **Г.С.**,
доктор філософії у філологічних науках
доцент, доцент кафедри українознавства та
загальної мовної підготовки
Національного університету «Запорізька політехніка»
Україна, м. Запоріжжя

МОВНОКОМУНІКАТИВНА ПРАКТИКА ЄВРОСОЮЗУ ТА ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Мультилінгвальність панорами світу вимагає постійного контролю мовних процесів задля збереження мовного розмаїття світової спільноти та дотримання прав їхніх носіїв, тобто прогресивної мовної політики, особливо в інтеграційних процесах. Багатомовність стала однією з особливостей функціонування Європейського Союзу (ЄС) та умовою його політики. Комісар ЄС з мультилінгвізму (цю посаду введено 01.01.2007 р.) покликаний забезпечувати за участю майже 15% усього персоналу Європейської Комісії реалізацію задекларованої мети мовної

політики ЄС – збереження мовної різноманітності спільноти та сприяння тому, щоб громадяни ЄС опановували іноземні мови [1]. Відтак, кожен документ і підзаконний акт, постанова, розпорядження, рекомендація нині публікуються 24 мовами, а саме: англійською, болгарською, голландською, грецькою, данською, естонською, ірландською, іспанською, італійською, латиською, литовською, мальтійською, німецькою, польською, португальською, румунською, словацькою, словенською, угорською, фінською, французькою, хорватською, чеською та шведською.

Мовна політика, мовний режим, мовне планування - проблеми, які завжди привертати велику увагу в соціумі, особливо у часи серйозних викликів. Серед українських юристів та лінгвістів, істориків та комунікативістів, політологів та соціологів, психологів та лінгводидактів, праці яких присвячені різноаспектному вивченню питань мовної політики, у тому числі ЄС, - С. Величенко, Т. Карпенко, О. Коморовська, М. Стріха, М. Яцимирська та ін. Тенденції розвитку процесів самоідентифікації в Європі вивчають А. Астаф'єв, М. Котенєва, М. Кузьменко, І. Малинський, Г. Мерніков, Н. Наринський, О. Неприцький, Н. Пелагеша, О. Полтораков, Т. Стародуб, Ю. Таран, та ін. Питання мовної політики ЄС – актуальний об'єкт дослідження і таких європейських науковців, як Роберт Белл (Англія), Бен Гаврінг (Німеччина), Іларій Савикьєне (Франція), Альфред Сормунен (Фінляндія). Разом із тим питання мовної політики, не втрачаючи своєї актуальності, досі залишаються і недостатньо дослідженими, і недостатньо вирішеними.

Після другої світової війни на континенті з'явилася ціла низка міжнародних організацій: Рада Європи (офіційні мови – англійська та французька), Західноєвропейський Союз (припинив своє існування у 2011 р., склад та статус учасників змінювався, тому офіційні мови не були постійними), НАТО (офіційні мови – англійська та французька). Європейський Союз (інколи «Європейська Унія», узвичаєні скорочення: «Євросоюз», «ЄС», «ЄУ», рідше – «Євроспільнота», «Європейська Співдружність», European Union, EU) – економічний та політичний союз 27 незалежних держав-членів (станом на 2020 рік), що розташовані в Європі.

Отож ЄС утворився в результаті послідовного розвитку процесу інтеграції країн Західної Європи, яка, як відомо, пройшла у своєму розвитку декілька етапів. Саме 09.05.1950 р. вважається початком процесу європейської інтеграції. У сучасному вигляді ЄС існує на основі Маастрихтського договору, підписаному 07.02.1992 р., що набув чинності з 01.11.1993 р. Останній значний перегляд конституційних

принципів ЄС був затверджений у Лісабонській угоді, яка стала чинною у 2009 році.

Від часу створення спільного ринку в 1993 р. багатомовність є необхідною умовою, вмотивованою реальними потребами громадян та підприємств, що хочуть повною мірою скористатися можливостями ринку. Знання мов стало ключовим фактором працевлаштування, мобільності громадян та чинником їх успіху в бізнесі.

Офіційні мови Євросоюзу – це мови, що мають спеціальний статус у діяльності ЄС. Кожна країна-член, вступаючи в Союз, визначає, яку мову чи мови вона проголошує як офіційну. Діяльність ЄС ґрунтується на принципах рівноправ'я: «одна країна – одна мова», «єдність – у розмаїтті». Робочі мови ЄС – це офіційні мови, якими переважно відбувається обговорення тих чи інших питань у робочих органах ЄС та якими готуються й оформлюються офіційні документи тощо.

ЄС використовує офіційні мови з різних мовних сімей і мовних груп, зокрема германські (англійська, данська, нідерландська, німецька, шведська), романські (іспанська, італійська, португальська, румунська, французька), балтійські (латиська, литовська), слов'янські (південнослов'янські : болгарська, словенська, хорватська; західнослов'янські: польська, словацька, чеська), кельтські (ірландська), фіно-угорські (естонська, фінська, угорська), семіто-хамітські (мальтійська). Новогрецька мова посідає серед індоєвропейських мов окреме місце на рівні мовної групи. За генезою офіційні мови Євросоюзу походять з трьох мовних сімей: 20 мов – з індоєвропейської (83,3 %), 1 мова – з семіто-хамітської (4,2 %) та 3 мови – з уральської (12,5 %), а відтак, найбільше – з найпоширенішої у світі індоєвропейської мовної сім'ї. Усі важливі документи перекладаються кожною офіційною мовою. Як зазначають дослідники, всі робочі мови ЄС одночасно слугують офіційними мовами. Європейський парламент забезпечує переклад документів і своїх пленарних засідань на всі мови ЄС. Утім деякі установи використовують декілька мов для внутрішньої роботи. Так, зокрема, каталонська (індоєвропейська мовна сім'я), галісійська (індоєвропейська мовна сім'я), баскська (ізольована мова), шотландська (індоєвропейська мовна сім'я) і валлійська (індоєвропейська мовна сім'я) не є офіційними мовами ЄС, однак мають напівофіційний статус (офіційні переклади договорів виконані цими мовами) і громадяни країн ЄС мають право на листування цими мовами з установами, що їх використовують.

Усі без винятку рішення, що ратифікуються офіційними органами ЄС, перекладаються всіма офіційними мовами ЄС. Крім цього, громадяни ЄС мають право звертатися в офіційні органи ЄС (незалежно

від країни базування) та отримувати письмові відповіді на свої запити будь-якою з офіційних мов. На сесіях Європарламенту та Ради Євросоюзу завжди здійснюється синхронний переклад усіма офіційними мовами ЄС. Відомо, що на переклади ЄС щороку витрачає практично чверть мільярда євро. Щодо можливості запровадження єдиної мови міжнаціонального спілкування в Європі найчастіше називають англійську та штучну мову есперанто. На користь англійської відносять те, що вона є найбільш поширеною у Європі, вона є міжнародною за офіційним статусом і нею публікується понад 70% наукової продукції. Натомість штучна мова есперанто, створена ще 1887 р. на основі найпоширеніших європейських мов, активно використовує інтернаціональну лексику, має просту граматику, а тому є значно легшою для вивчення. При її запровадженні зберігатиметься задеклароване ЄС рівноправ'я всіх його громадян. Польський лікар і поліглот Людовик Лазар Заменгоф (1859–1917 рр.), розробник мови есперанто, керувався винятково гуманістичною метою – створити рівні можливості для кожного індивіда у великому комунікаційному просторі міжнародних відносин.

Аналіз комунікаційної практики на сучасній території ЄС переконує у поширенні «європейської двомовності», коли фактично в роботі інстанцій (за винятком суто офіційних заходів) використовуються в основному англійська, французька та, меншою мірою, німецька (це і є три робочі мови Єврокомісії) мови. Інші мови використовуються залежно від ситуації, тобто функціонують контекстуально.

Отже, ЄС здійснює різновекторну мовну політику на засадах чітко визначених принципів рівноправ'я. Зміст відповідних чинних юридичних документів, пропонованих і вже реалізовуваних ініціатив, програм, розроблюваних і впроваджуваних проєктів свідчить про постійне зростання ваги мовної політики в його діяльності (це навіть відбилося на структурі Єврокомісії), про надзвичайну важливість вивчення і вмотивованого користування мовами в інтеграційних процесах [2]. Офіційні мови ЄС – універсальна цінність, бо сприяють взаєморозумінню у міжкультурній комунікації, забезпечуючи сучасні стандарти і потреби професійної комунікації, оптимізуючи співробітництво в різних галузях і сферах в ім'я прогресу [4]. Реалізовувана політика багатомовності, розширюючи можливості громадян країн ЄС на сучасному ринку праці, у сферах вищої освіти, науки, техніки, спорту, мистецтва, професійного зростання, забезпечує і полегшує доступ до інформації, до нових знань. Втім проблема лінгвістичної гармонізації в умовах євроінтеграції, збільшення соціальних функцій багатьох європейських мов на шляху до

інтернаціоналізації вербальних ресурсів у мовній комунікації актуалізує і стимулює вирішення комплексу взаємопов'язаних у міжнародному масштабі питань щодо належної (відповідно до вимог часу і соціуму) мовнокомунікативної компетентності населення та обов'язкової засвоєності ним провідної в комунікаційно-інформаційному вимірі лексики, якою і є інтернаціональна на тлі процесів універсалізації та спеціалізації нових знань, глобалізації й інформатизації як провідних тенденцій ХХІ ст. Утім і гібридна лексика з міжнародними елементами має достатньо високий комунікативний потенціал, полегшуючи й оптимізуючи міжкультурну комунікацію, що є вельми важливою в умовах інтеграційних процесів та їх найближчих перспектив [3].

Прагненням до єдності всупереч мовним бар'єрам і в ім'я міжнародного прогресу утверджується цілком перспективна тенденція, бо багатомовність, знання міжнародних мов і міжнародної лексики також допомагають комфортно пересуватися територією всіх країн-членів Євросоюзу. Успішні перспективи мовної політики ЄС в умовах глобалізованого світу європейці цілком усвідомлюють, щодня переконуючись у повній придатності і прогресивності філософії гармонійного співіснування різних мов. І хоча єдність ЄС підтримується розмаїттям та рівноправ'ям офіційних мов, проте в роботі інстанцій якнайчастіше використовують три робочі мови: англійську, німецьку та французьку, якими забезпечується міжкультурна комунікація в її сучасній парадигмі.

Список використаних джерел

1. Document 01958R0001-20130701. Regulation No 1 determining the languages to be used by the European Economic Community. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:01958R0001-20130701>
2. Онуфрієнко Г. С. Мовна гібридизація термінологічного знака як актуальна міжнародна проблема лінгвістичної гармонізації в умовах інтеграції національної науки до ЄНП. Інтеграція національної науки до Європейського наукового простору. Запоріжжя : ЗІНТЕІ, 2006. С. 26–27.
3. Онуфрієнко Г.С. Новотвори гібридної мовної природи як маркери продуктивності системи національної деривації в міжкультурній комунікації Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. № 1. С. 61–66.
4. Онуфрієнко Г. С., Коваленко Є. В. Мови офіційних вербальних презентацій у Євросоюзі. Теорія та практика сучасної науки та освіти : матеріали Міжнар. наук. конф. 29–30 листопада 2019 р., м. Дніпро. Частина I./ Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро : СПД «Охотнік», 2019.